Europaparlamentet
2024-2029

Fiskeriutskottet

2025/2054(INI)

24.09.2025

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om världshavsdiplomatins roll för konkurrenskraften i EU:s fiskeri och vattenbruk
(2025/2054(INI))

Fiskeriutskottet

Föredragande: Željana Zovko

INNEHÅLL

Sida

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION 3

MOTIVERING 8

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om världshavsdiplomatins roll för konkurrenskraften i EU:s fiskeri och vattenbruk

(2025/2054(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 43,

– med beaktande av FN:s havsrättskonvention av den 10 december 1982,

– med beaktande av EU:s gemensamma fiskeripolitik och dess externa dimension,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 5 juni 2025 (COM(2025)0281) och det gemensamma meddelandet från kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik av den 24 juni 2022 (JOIN(2022)0028), där fyra centrala prioriteringar slås fast om att stärka den globala ramen för världshavsförvaltning, göra haven hållbara senast 2030, förbättra sjösäkerheten och sjöfartsskyddet och främja forskning och kunskap rörande hav,

– med beaktande av sina tidigare resolutioner om världshavsförvaltning, fiske och den blå ekonomin,

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen,

– med beaktande av betänkandet från fiskeriutskottet (A10-0000/2025), och av följande skäl:

A. 71 % av jordens yta och över 65 % av EU:s territorium täcks av oceaner och hav. EU ansvarar för världens största kollektiva havsområde med 25 miljoner km² exklusiva ekonomiska zoner och en mer än 70 000 km lång kustlinje, och 40 % av EU:s befolkning bor inom 50 km från havet.

B. EU:s fiskeflotta, som med sina cirka 69 000 fartyg förkroppsligar EU:s närvaro på havet, är en av världens hållbaraste och striktast reglerade fiskeflottor, men dras med minskande kvoter, höga driftkostnader, betungande lagstiftning och illojal konkurrens från tredjeländer med mindre strikta standarder.

C. EU importerar 70 % av sina fisk- och skaldjursprodukter, vilket skapar ett strategiskt beroende, undergräver självförsörjningen och gör sektorn utsatt för otillbörliga metoder.

D. EU är medlem av 18 regionala fiskeriförvaltningsorganisationer och spelar en ledande roll i multilaterala förhandlingar om regler för fiskeriförvaltning och metoder för bevarande av haven, och deras genomförande.

E. Havsförsurning, marint skräp, livsmiljöförstörelse och klimatförändringar hotar den marina biologiska mångfalden, och olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU-fiske) och skuggflottor hotar den biologiska mångfalden och fisket i EU och skapar

illojal konkurrens.

F. Brexit medförde nya komplikationer för EU:s fiskeriförvaltning i Nordostatlanten med sin påverkan på kvotfördelningen, tillträdet till fångstområden och handelsdynamiken.

Stärkande av världshavsdiplomatin

1. Europaparlamentet betonar att EU på grund av sitt stora havsområde, sin ekonomiska tyngd och sitt ledarskap i fråga om lagstiftning och reglering har unika förutsättningar att gå i spetsen för den globala världshavsförvaltningen. Parlamentet påminner om att EU har världens största exklusiva ekonomiska zon och redan arbetar med att trygga sina marina resurser för kommande generationer.

2. Europaparlamentet efterfrågar att man integrerar världshavsdiplomatin i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik för att försvara den regelbaserade maritima ordningen, säkerställa ett hållbart utnyttjande av marina resurser, sprida EU:s standarder och motverka IUU-fiske och skuggflottor, piratdåd och fientliga eller våldsamma handlingar mot EU:s fiskefartyg och EU:s infrastruktur, särskilt undervattensinfrastruktur, med hjälp av särskilda åtgärder, såsom marina insatser.

3. Europaparlamentet välkomnar den europeiska världshavspakten som en heltäckande strategi som spänner över sjöfartsskydd, skydd av handel, miljöansvar och diplomati. Parlamentet understryker att EU genom en kombination av marina insatser, övervakning av infrastruktur, försäkringsrelaterade och marknadsstabiliserande åtgärder, ökat it-försvar och robust kontroll av att reglerna efterlevs kan upprätthålla säkra och tillförlitliga handelsvägar och därigenom öka sin trovärdighet och sitt ledarskap i den globala regelbaserade ordningen.

4. Europaparlamentet välkomnar den kommande nya pakten för Medelhavsområdet som ett flaggskeppsinitiativ för att stärka fred, stabilitet och välstånd i regionen. Parlamentet uppmanar kommissionen att i nära partnerskap med Medelhavsunionen och andra regionala organ prioritera genomförandet av denna pakt och att dra lärdom av erfarenheter och bästa praxis från tidigare liknande initiativ för att säkerställa påtagliga fördelar för kustsamhällen och ekosystem och ekonomisk resiliens i hela området.

5. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att fullt ut använda sig av en kraftfull världshavsdiplomati som ett strategiskt verktyg för att i regionala fiskeriförvaltningsorganisationer och partnerskapsavtal om hållbart fiske främja gemensamma mål, med ett särskilt fokus på att säkerställa att det verkligen råder lika villkor och rättvis konkurrens mellan fiskare från EU och fiskare från tredjeländer, och betonar samtidigt att EU måste upprätthålla en fiskeflotta som kan dra nytta av de nya fiskemöjligheter som uppstår när partnerskapsavtalen om hållbart fiske utökas.

6. Europaparlamentet stöder att man lägger till bestämmelser om att skydda maritim och kritisk infrastruktur i EU:s handelsavtal och partnerskap och på så vis säkerställer att sjöfartsskyddet blir ett centralt inslag i EU:s Global Gateway-strategi och EU:s externa ekonomiska och diplomatiska agenda.

7. Europaparlamentet noterar med tillfredsställelse kommissionens gemensamma meddelande av den 24 juni 2022 om EU:s agenda för internationell

världshavsförvaltning och kommissionens nyligen antagna europeiska världshavspakt, som understöds av en finansiering på 1 miljard euro för att trygga den marina biologiska mångfalden och ge skjuts åt utvecklingen av en hållbar blå ekonomi. Parlamentet välkomnar att man integrerar den europeiska världshavspakten i EU:s konkurrenskraftskompass som ett strategiskt inslag för EU:s långsiktiga tillväxt.

8. Europaparlamentet uppmanar med kraft EU att stödja de berörda parterna i utarbetandet av en europeisk maritim industriallians som spänner över fiskeri, vattenbruk, varvsindustri, strategiska investeringar och teknik och även erkänner det ömsesidiga beroendet mellan alla maritima sektorer i fråga om konkurrenskraft, sysselsättning, den gröna och den digitala omställningen och hållbar användning av marina resurser.

9. Europaparlamentet uppmanar Europeiska utrikestjänsten att avsevärt öka satsningarna på att utbilda europeiska diplomater i havsrelaterade frågor och att särskilt fokusera på att stärka sakkunskaperna om havs- och världshavsförvaltning inom EU:s delegationer och uppdrag i länder utanför EU, i synnerhet i kustländer. Parlamentet uppmanar Europeiska utrikestjänsten att delta aktivt i att lyfta fram den europeiska världshavspaktens strategiska betydelse.

Fiskeriets och vattenbrukets konkurrenskraft

10. Europaparlamentet betonar behovet av att minska de administrativa bördorna och påskynda förfarandena för projekt som ökar livsmedelstryggheten. Parlamentet efterfrågar förenklad tillgång till land- och kustområden, genom samarbete med Europeiska investeringsbanken och lokala myndigheter, som avgörande steg för att upprätthålla en hållbar och konkurrenskraftig vattenbrukssektor.

11. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen att grundligt bedöma de strukturella faktorer och trender som påverkar fiskets långsiktiga hållbarhet och lönsamhet.

12. Europaparlamentet efterlyser målinriktade åtgärder som tryggar generationsskiftet och gör karriärer inom fiskeriet mer lockande genom investeringar i moderna, säkra och digitaliserade fiskeflottor, utbildningsprogram, initiativ för förebyggande av sjukdomar och förbättrade arbetsvillkor. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att stärka hamn- och tullkontrollerna genom att till fullo använda sig av ett nytt tullorgan för EU, skydda fiskare från narkotika- och migranthandlare och stärka spårbarheten för importerade havsprodukter.

13. Europaparlamentet kräver att stöd ges till att förnya fiskeflottorna i de yttersta randområdena för att trygga fiskerisektorns framtid i dessa områden och som ett bidrag till en hållbar lokal utveckling. Parlamentet uppmanar kommissionen att säkerställa att de yttersta randområdena spelar en särskild roll i EU:s partnerskapsavtal om hållbart fiske med angränsande länder och regioner, till exempel med avseende på infrastruktur, flottor eller sektorstöd.

14. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att öka konsumenternas medvetenhet och uppmuntra krav på transparens och spårbarhet för att säkerställa att det ges detaljerad information om fisk- och skaldjursprodukters ursprung och kvalitet samt om de har fångats med hållbara fiskemetoder. Parlamentet betonar behovet av att utveckla

marknadsstandarder som garanterar lika villkor för fisk- och skaldjursprodukter och andra produkter från havet som importeras till EU, för att säkerställa att likvärdiga miljö- och hållbarhetskriterier respekteras.

15. Europaparlamentet förordar att man omedelbart undanröjer alla de rättsliga hinder inom den gemensamma fiskeripolitiken som står i vägen för ansträngningarna att fasa ut fossila bränslen och förnya flottorna, och att man särskilt fokuserar på behoven hos fiskeflottorna i de yttersta randområdena.

Ledarskap på miljö- och vetenskapsområdet

16. Europaparlamentet välkomnar EU:s ledarskap i den globala världshavsförvaltningen, särskilt genom dess roll i arbetet med att samla 52 länder i koalitionen för biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion. Parlamentet kräver att man snabbt ratificerar och genomför avtalet inom ramen för FN:s havsrättskonvention om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion för att säkerställa ett faktiskt skydd och en hållbar förvaltning av det fria havet.

17. Europaparlamentet kräver att kommissionen och medlemsstaterna främjar ett internationellt moratorium mot djuphavsbrytning, bland annat genom Internationella havsbottenmyndigheten, tills dess att det har bevisats i omfattande vetenskaplig forskning att sådan verksamhet kan bedrivas utan att den orsakar förlust av biologisk mångfald eller förstörelse av ekosystem. Parlamentet uppmanar med kraft alla länder att tillämpa försiktighetsprincipen och stödja detta moratorium som en fråga om globalt miljöansvar.

18. Europaparlamentet kräver att marina skyddsområden snabbt utses i Antarktis, inbegripet Weddellhavet och antarktiska halvön. Parlamentet uppmanar kommissionen att aktivt verka för dessa marina skyddsområden som en del av ett balanserat svar på andra globala aktörers växande ambitioner i dessa regioner.

19. Europaparlamentet stöder åtagandet i den europeiska världshavspakten att inrätta ett EU-initiativ för havsobservation som en grundval för bättre kunskap om och förvaltning av marina ekosystem. Parlamentet efterlyser ett ökat samarbete om forskning och innovation inom EU för att fördjupa samarbetet om havsforskning och stärka EU:s ledarskap inom oceanografi.

Handelspolitik och global världshavsförvaltning

20. Europaparlamentet betonar EU:s ansvar att behålla ledarskapet i internationella forum genom att verka för multilateralism, samarbeta med Förenta staterna och fastställa globala standarder för havens hållbarhet och rättvis konkurrens.

21. Europaparlamentet välkomnar beslutet av den specialiserade kommittén för fiske om långsiktiga arrangemang mellan EU och Förenade kungariket, som beviljar fullständigt ömsesidigt tillträde till fiskevatten till och med den 30 juni 2038. Parlamentet uppmanar kommissionen att stå emot alla unilaterala beslut som i praktiken skulle minska EU-fiskarnas tillträde till Förenade kungarikets vatten.

22. Europaparlamentet uppmanar EU att genom rundabordssamtalen på hög nivå om fiskeri- och världshavsdialogen fördjupa sitt samarbete med Norge i syfte att lösa kvarstående frågor och se till att rättvisa och lika villkor råder för fiskare från EU och Norge.

23. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att skapa större rättslig klarhet om vilka ohållbara fiskemetoder som skulle kunna utlösa åtgärder från EU:s sida, inbegripet handelsrestriktioner såsom importförbud, i syfte att säkerställa att reglerna efterlevs, för att stärka EU:s förmåga att motverka ohållbara metoder globalt.

Budgetrelaterade och institutionella åtgärder

24. Europaparlamentet insisterar starkt på behovet av betydande finansiering för världshavsdiplomatin, i synnerhet för att upprätthålla en strategisk fiskerisektor. Parlamentet noterar med oro att man i förslagen till nästa fleråriga budgetram tilldelar ett anslag på endast 2 miljarder euro till fiskeri och vattenbruk för perioden 2028–2034, vilket knappt når upp till en tredjedel av den tidigare finansieringsnivån.

25. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att säkerställa att fiskare och aktörer i den blå ekonomin ges en ändamålsenlig och förenklad tillgång till finansieringsinstrument, såsom Europeiska konkurrenskraftsfonden, som stöder investeringar i en hållbar blå ekonomi, och Europa i världen – EU:s instrument för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete, som lägger grunden för världshavsdiplomatin och ansträngningarna för att bekämpa IUU-fiske, samt kompletterande finansieringskällor, såsom Fonden för en rättvis omställning, REPowerEU, Horisont Europa och Europeiska investeringsbanken.

°

° °

26. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen.

MOTIVERING

Havsekonomin är hörnstenen i EU:s välstånd: den blå ekonomin bidrar årligen med 250 miljarder euro i bruttoförädlingsvärde, ligger till grund för 5 miljoner arbetstillfällen och stöder en väl fungerande global handel. 90 % av värdet av den internationella handeln och 80 % av EU:s utrikeshandel fraktas sjövägen, och 99 % av den interkontinentala internettrafiken passerar genom undervattenskablar.

Det småskaliga fisket utgör ryggraden i många kustsamhällen och tillhandahåller försörjningsmöjligheter, bevarar traditioner och tryggar livsmedelsförsörjningen, men dras med ökande svårigheter att locka nya generationer och oattraktiva arbetsvillkor. Särskilt fiskeflottan i Medelhavet består huvudsakligen av fartyg för småskaligt fiske, som utgör omkring 80 % av den totala EU-flottan i regionen. Den står redan inför flera utmaningar som påverkar sektorns attraktionskraft och socioekonomiska hållbarhet.

Den gemensamma fiskeripolitiken är EU:s exklusiva befogenhet och en hörnsten i EU:s livsmedelstrygghet och miljöpolitik. Den bygger på miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet, regionalt samarbete och vetenskapsbaserat beslutsfattande.

EU har världens största exklusiva ekonomiska zon och arbetar redan med att trygga sina resurser för kommande generationer. EU har följaktligen, på grund av storleken av sina hav, sin ekonomiska tyngd och sitt ledarskap i fråga om lagstiftning och reglering, unika förutsättningar att gå i spetsen för den globala världshavsförvaltningen.

Världshavsdiplomati är inte längre ett valfritt utrikespolitiskt verktyg, utan är av strategisk vikt för Europas säkerhet, handel, miljömässiga hållbarhet och ekonomiska motståndskraft. En enhetlig EU-stadga om världshavsdiplomati bör användas för att utöva inflytande över handelspartner, ta fram bindande krav på hållbarhet, säkerställa rättvis tillgång till bestånden och göra de marina skyddsområdena mer effektiva.

Fiskeri och vattenbruk är strategiska tillgångar för livsmedelstrygghet och landsbygdsutveckling. Det är viktigt att erkänna yrkesfiskarnas bredare identitet och roll – de förvaltar den marina miljön, främjar miljöturism och driver den lokala utvecklingen i kustsamhällen. Miljöåtgärder får inte undergräva den socioekonomiska hållbarheten.

Det alltför stora beroendet av fisk- och skaldjursimport måste minskas med hjälp av en självförsörjningspolitik som får tredjeländer att uppfylla likvärdiga miljömässiga och sociala normer och förhindrar illojal konkurrens. Samarbetet måste stärkas mellan fiskare och andra aktörer på det maritima området i kust- och havsområden när det gäller sådant som fysisk planering i kust- och havsområden, utbyggnad av förnybar energi, organisation av leveranskedjan för fisk och skaldjur, den cirkulära ekonomin och diversifiering inom ramen för den hållbara blå ekonomin.

Förtroendet mellan aktörerna i fiskenäringen och EU:s institutioner måste återställas genom ökad transparens, utvärdering och delaktighet i politikutformningsprocesser. Internationellt vetenskapligt samarbete och ökade investeringar i havsforskning är avgörande för att bemöta globala utmaningar och stödja ett evidensbaserat beslutsfattande.

Det är avgörande att samarbeta tätt med Förenta staterna, till exempel genom National

Oceanic and Atmosphere Administration (NOAA), och att erkänna den roll som transatlantiska partnerskap spelar för att främja världshavsförvaltning och forskning om haven. Förenta staternas utträde ur flera multilaterala organisationer är beklagligt, eftersom det har försvagat de gemensamma insatserna.

Den gemensamma fiskeripolitiken måste understödjas av en tillräcklig och stabil finansiering för att kunna nå sina mål.